

Sygn. akt III AUa 255/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 lipca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jerzy Andrzejewski
Sędziowie:	SA Bożena Grubba SA Aleksandra Urban (spr.)
Protokolant:	sekr. sądowy Katarzyna Kręska

po rozpoznaniu w dniu 11 lipca 2017 r. w Gdańsku

sprawy E. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o ubezpieczenie społeczne

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

od wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 8 grudnia 2016 r., sygn. akt IV U 2011/15

oddala apelację.

SSA Bożena Grubba SSA Jerzy Andrzejewski SSA Aleksandra Urban

Sygn. akt. III AUa 255/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 3 września 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. Inspektorat w G. stwierdził, iż E. P. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od 15 marca 1999 r. do 30 czerwca 2006 r. i ustalił, że podstawę wymiaru składek stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa niż 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, iż w ww. okresie ubezpieczona prowadziła pozarolniczą działalność gospodarczą.

E. P. złożyła odwołanie od powyższej decyzji domagając się jej uchylenia. W uzasadnieniu wskazała, że w dokumentach ZUS jest jej zgłoszenie z 1999 r. jako płatnika składek oraz do ubezpieczenia zdrowotnego. Jednocześnie z tym zgłoszeniem poinformowała ona pracownika ZUS, przyjmującego to zgłoszenie, że jest ona zgłoszona w KRUS.

Pracownik ten poinformował ją, że w związku z tym wycofuje jej zgłoszenie. Dowodem tego jest pozostające w aktach ZUS wyrejestrowanie z ubezpieczeń ZUS ZWUA oraz wyrejestrowanie płatnika składek, o czym mowa w ww. piśmie ZUS. Na jej pytanie, czy powinna ona jeszcze coś zrobić, pracownik ZUS stwierdził, że ZUS informuje KRUS, a ona ma płacić składki do KRUS

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując dotychczasowe stanowisko w sprawie. Powołał się na pismo KRUS z 1 października 2015 r. w którym wskazano, że ubezpieczona spełniałaby warunki do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników z jednoczesnym prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej w okresie od 7 maja 2001 r. do 1 lipca 2006 r., jednakże nie złożyła ona wymaganych dokumentów w stosownym czasie i nie został odnotowany fakt prowadzenia działalności gospodarczej w ewidencji ubezpieczeniowej KRUS.

Sąd Okręgowy w Toruniu – Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 8 grudnia 2016 r. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdził, iż E. P. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie zaświadczenia nr OFE (...) z dnia 17.03.1999 r. wydanego przez Urząd Nadzoru nad Funduszami Emerytalnymi oraz są świadczenia o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej z dnia 08.05.2001 r. nr (...) wydanego przez Wójta Gminy G. – wykres lejnij wpisuj 01.07.2006 r. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: a) emerytalnemu i rentowym, b) wypadkowemu – w okresie od 15 marca 1999 r. do 30 czerwca 2006 r.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny.

E. P. od 31 marca 1994 r. do chwili obecnej podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników jako osoba prowadząca gospodarstwo rolne we wsi B..

W okresie od 15 marca 1999 r. do 30 czerwca 2006 r. ubezpieczona prowadziła pozarolniczą działalność gospodarczą pod firmą (...) ubezpieczeniowe – E. P.”, której przedmiotem było pośredniczenie ubezpieczeniowe, usługi finansowe.

O tym, że ubezpieczona prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą, ZUS był informowany pismami Wójta Gminy G. z 8 maja 2001 r. i 27 listopada 2003 r. i decyzją z dnia 5 lipca 2006 r.

W dniu 27 marca 2000 r. ubezpieczona złożyła do ZUS druk ZUS ZWUA w celu wyrejestrowania się z ubezpieczenia zdrowotnego od dnia zgłoszenia tj. od 15 marca 1999 r. Składając ten wniosek ubezpieczona poinformowała urzędnika ZUS, że jest ubezpieczona w KRUS, a ten wyjaśnił jej, że nie musi ona podejmować już żadnych czynności, gdyż wszystko będzie załatwione drogą służbową.

W dniu 19 września 2006 r. ubezpieczona wyrejestrowała się jako płatnik składek od 15 marca 1999 r.

Ubezpieczona nigdy nie opłacała składek na ubezpieczenia społeczne do ZUS ani nie składała dokumentów rozliczeniowych.

W decyzji Prezesa KRUS z 31 lipca 2015 r. znak: (...)402- (...) stwierdzono podleganie ubezpieczonej od 31 marca 1994 r. ubezpieczeniu społecznemu rolników i opłacanie przez nią składek na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe, macierzyńskie i emerytalno-rentowe.

W uzasadnieniu wskazano, że ubezpieczona spełnia warunki do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników od 31 marca 1994 r. i że w okresie od 7 maja 2001 r.

do 30 czerwca 2006 r. ubezpieczona prowadziła działalność gospodarczą, o której ZUS był poinformowany i nie podjął żadnych działań zmierzających do uzyskania wyjaśnienia od ubezpieczonej w tym przedmiocie.

Stan faktyczny w niniejszej sprawie został ustalony na podstawie okoliczności bezspornych, dokumentów znajdujących się w aktach sprawy oraz dowodu z przesłuchania ubezpieczonej w charakterze strony.

Sąd Okręgowy dał wiarę dowodom z dokumentów, gdyż były jasne, pełne i rzetelne, a nadto żadna ze stron nie kwestionowała ich autentyczności i mocy dowodowej, a także nie budziły one wątpliwości Sądu.

Jeżeli chodzi o zeznania ubezpieczonej, to Sąd I instancji dał im co do zasady wiarę, gdyż były one jasne, spójne i logiczne, a także niesprzeczne z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie, a także zasadami doświadczenia życiowego. Sąd miał jednak na uwadze, że z informacji pochodzących z ZUS wynika w sposób jednoznaczny, że wyrejestrowała się ona z ubezpieczenia zdrowotnego w 2000 r., a nie w 1999 r.

- jak twierdziła ubezpieczona. W ocenie Sądu omyłka ta wynikała z upływu czasu i nie można na tej podstawie odmówić wiarygodności jej zeznaniom w pozostałym zakresie.

Przechodząc do rozważań merytorycznych Sąd Okręgowy stwierdził, że w niniejszej sprawie spór dotyczył tego, czy E. P. powinna podlegać obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w ZUS w okresie od 15 marca 1999 r. do 30 czerwca 2006 r. z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej.

Zgodnie z przepisem art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r.

o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r., poz. 963 ze zm.), nazywanej w dalszej części niniejszego uzasadnienia „ustawą systemową” – obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są: osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność oraz osobami z nimi współpracującymi. Z kolei w myśl przepisu

art. 12 ust. 1 ustawy systemowej – obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu podlegają osoby podlegające ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Zgodnie z przepisem art. 13 pkt 4 wymienionej wyżej ustawy – obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i chorobowemu podlegają osoby prowadzące pozarolniczą działalność

- od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności, z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności zostało zawieszona na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej.

Niezależnie od powyższego Sąd I instancji podkreślił, że należy mieć na uwadze,

iż ubezpieczona od 31 marca 1994 r. podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników,

a zgodnie z art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników

(w brzmieniu obowiązującym na dzień rozpoczęcia przez nią działalności - Dz. U. z 1998 r., nr 7, poz. 25) rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie

z mocy ustawy, nieprzerwanie co najmniej 1 rok, podejmuje pozarolniczą działalność gospodarczą nie będąc pracownikiem i nie pozostając w stosunku służbowym, podlega nadal temu ubezpieczeniu. Rolnik lub domownik może podlegać innemu ubezpieczeniu społecznemu wówczas, gdy złoży Zakładowi lub Kasie oświadczenie, że chce podlegać innemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej,

o ile spełnia w tym zakresie warunki określone w odrębnych przepisach.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że z przepisu tego wynika, iż w 1999 r. rolnik podlegając ubezpieczeniu rolniczemu w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie co najmniej 1 rok – który to warunek ubezpieczona spełniała - po rozpoczęciu pozarolniczej działalności gospodarczej w dalszym ciągu podlegał temu ubezpieczeniu, bez konieczności podejmowania jakichkolwiek czynności z jego strony. Z kolei jego aktywność – złożenie oświadczenia

w ZUS lub KRUS - była wymagana tylko w sytuacji, gdyby chciał podlegać innemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej. Ponieważ jednak ubezpieczona tego nie chciała – co jest w sprawie bezsporne – dlatego też brak było podstaw do objęcia jej tym ubezpieczeniem.

Stan prawny w tym zakresie uległ zmianie na skutek nowelizacji tego przepisu ustawą z dnia 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 91, poz. 873), która weszła w życie w dniu 2 maja 2004 r., kiedy to w ust. 2 tego przepisu wprowadzono regulację, że rolnik lub domownik, o którym mowa w ust. 1, podlega nadal ubezpieczeniu rolniczemu, jeżeli w terminie 14 dni od dnia rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej lub rozpoczęcia współpracy przy prowadzeniu tej działalności złoży Kasie oświadczenie o kontynuowaniu tego ubezpieczenia oraz udokumentuje spełnienie warunków opodatkowania tej działalności w formie zryczałtowanego podatku dochodowego w terminie 7 dni od dnia otrzymania dokumentu ustalającego przez organ podatkowy tę formę opodatkowania.

Choć przepis ten podlegał dalszym nowelizacjom, ww. warunek dotyczący zgłoszenia do KRUS stosownego oświadczenia w terminie 14 dni pozostał do dnia dzisiejszego.

Sąd I instancji podkreślił, że w ubezpieczeniu społecznym rolników obowiązuje zasada, że w razie posiadania innego tytułu do ubezpieczenia lub podlegania zaopatrzeniu społecznemu obowiązek ubezpieczenia rolniczego jest wyłączony. Zawsze zatem pierwszeństwo ma tytuł nierolniczy. Jedyny wyjątek dotyczy zbiegu ubezpieczenia rolniczego z obowiązkiem ubezpieczenia z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej na podstawie przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej lub innych ustaw, ale z wyłączeniem wspólników jednoosobowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, wspólników spółek jawnych, komandytowych i partnerskich. Rolnik prowadzący jednocześnie taką działalność gospodarczą podlega nadal ubezpieczeniu rolniczemu, jeżeli w ciągu 14 dni od rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej złoży w KRUS oświadczenie o kontynuowaniu ubezpieczenia rolniczego. Niezachowanie tego terminu powoduje ustanie obowiązku ubezpieczenia rolniczego od dnia rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności. Zgodnie z przepisami (art. 5a ust. 6 u.s.r.) ubezpieczenie rolnicze takiej osoby ustaje z mocy prawa również w razie niedostarczenia w terminie zaświadczenia właściwego urzędu skarbowego o wysokości płaconego podatku dochodowego. Obie regulacje budzą istotne zastrzeżenia. Były też wielokrotnie podstawą sporów między ubezpieczonymi i Kasą w wyniku wydanych decyzji stwierdzających ustanie ubezpieczenia często z mocą wsteczną sięgającą kilku lat.

Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że z takimi decyzjami trudno się jednak zgodzić. Przede wszystkim należy zwrócić uwagę na ratio legis przepisu art. 5a u.s.r. Wobec osób, które podlegały regulacji zawartej w art. 5a u.s.r. przed zmianą ustawy w 2004 r., zapis należałoby rozumieć w ten sposób, że niezachowanie terminu złożenia zaświadczenia, o którym mowa w ust. 3 i 4, jest równoznaczne z ustaniem ubezpieczenia z dniem, do którego rolnik lub domownik obowiązany był złożyć zaświadczenie w Kasie, jednakże z zastrzeżeniem, iż stanie się tak po uprzednim zawiadomieniu ubezpieczonego o obowiązku złożenia takiego zaświadczenia wraz z wyznaczeniem dodatkowego terminu oraz poinformowaniem o konsekwencjach niezłożenia zaświadczenia. Na podobny temat wypowiedział się już Sąd Najwyższy w orzeczeniu z 22 stycznia 2008 r. (I UK 238/2007, LexPolonica nr 1952488, OSNP 2009, nr 5-6, poz. 76), w którym stwierdził, iż niezłożenie zaświadczenia nie może prowadzić do pozbawienia rolniczego tytułu ubezpieczenia społecznego, jeżeli ubezpieczony nie został wyraźnie pouczony o skutkach prawnych nieterminowego złożenia zaświadczenia o wysokości należnego podatku od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej.

Przepisy regulujące kwestie ubezpieczenia społecznego, w tym ubezpieczenia społecznego rolników, powinny być interpretowane w sposób nienaruszający interesów ubezpieczonego. W prawie ubezpieczeń społecznych stosowanie

zasady ignorantia iuris nocet jest wyłączone, co potwierdzają liczne orzeczenia Sądu Najwyższego. Ubezpieczony nie jest bowiem zobowiązany do znajomości przepisów, a w szczególności ich zmian, w trakcie trwania ubezpieczenia.

Nadto, zgodnie z zasadami, rygorystyczne przepisy wprowadzone w życie ustawą z 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. Nr 91, poz. 873 ze zm.) powinny mieć zastosowanie jedynie do stanów faktycznych, zaistniałych po wejściu w życie zmian w ustawie (por. Karina Jankowska, Inetta Jędrasik-Jankowska, Komentarz do art. 5 (a) ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników).

Sąd Okręgowy podkreślił, że gdy w 2000 r. ubezpieczona rozmawiała z urzędnikiem ZUS na temat podlegania ubezpieczeniom społecznym, ten - opierając się na ówczesnym brzmieniu tego przepisu - w sposób absolutnie prawidłowy poinformował ją, że w jej sytuacji nie musi ona podejmować żadnych działań, aby w dalszym ciągu podlegać ubezpieczeniu w KRUS. Po zmianie przepisów wnioskodawczyni nie została pouczona przez organ rentowy o obowiązku złożenia zaświadczenia i skutkach prawnych jego nieterminowego złożenia.

Z uwagi na powyższe, Sąd Okręgowy, działając na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję i stwierdził, że E. P. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, nie podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie od 15 marca 1999 r. do 30 czerwca 2006 r.

Apelację od wyroku wywiódł pozwany organ rentowy, zaskarżając go w całości i zarzucając:

- naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 8 ust. 6 i art. 12 ust. 1 ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 963) w związku z art. 5a ustawy z 20.12.1990 r.

o ubezpieczeniu społecznym rolników (w brzmieniu obowiązującym na dzień rozpoczęcia przez wnioskodawczynię działalności: Dz. U. z 1998 r. nr 7, poz. 25 ze zm.) i przyjęcie,

że wnioskodawczym podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników, co stanowi błędne ustalenie w zakresie stanu faktycznego niniejszej sprawy;

- naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez niezastosowanie przepisów art. 6 ust. 1 pkt 13, art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników;

- naruszenie przepisu prawa materialnego, tj. przepisu art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w brzmieniu obowiązującym od 2.05.2004 r., a więc w brzmieniu stanowiącym rezultat nowelizacji tego przepisu dokonanej ustawą z 2.04.2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz o zmianie niektórych innych ustaw

(Dz. U. nr 91, poz. 873), poprzez wskazanie, że wnioskodawczyni podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników także po 2.05.2004 r., pomimo że nie złożyła wymaganych dla tego celu dokumentów;

- naruszenie przepisów prawa procesowego, tj.:

- przepisu art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przyjęcie i oparcie skarżonego wyroku na ustaleniach sprzecznych z zebrany w sprawie materiałem dowodowym, jak również niewyjaśnienie wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy (kwestia umowy zlecenia, o której mowa jest w piśmie O/ZUS w B. z 5.05.2015 r.),

- poprzez pominięcie treści art. 477¹⁴ § 2 zd. 2 k.p.c. polegające na niepowiadomieniu

o toczącym się postępowaniu Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Placówki Terenowej w W., co w konsekwencji spowodowało pozbawienie możliwości uczestniczenia przez ten podmiot w postępowaniu w charakterze zainteresowanego,
a tym samym stanowi naruszenie treści art. 379 pkt 5 k.p.c.

Mając powyższe na uwadze, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie o jego uchylenie
i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Okręgowy w Toruniu.

W uzasadnieniu apelacji podniesiono, że w wyniku weryfikacji dokumentów ubezpieczeniowych pozyskanych z Centralnej Bazy Danych Kompleksowego Systemu Informatycznego ZUS ustalono, że z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej odwołująca dokonała zgłoszenia płatnika składek oraz dokonała zgłoszenia siebie do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego od 15.03.1999 r. Następnie 27.03.2000 r. odwołująca dokonała wyrejestrowania z ubezpieczenia zdrowotnego od dnia zgłoszenia, tj. od 15.03.1999 r. oraz 19.09.2006 r. dokonała wyrejestrowania płatnika składek od 15.03.1999 r. Z tej już przyczyny, w ocenie pozwanego, za błędną należy uznać argumentację Sądu I instancji, jakoby wnioskodawczym nie przejawiała woli objęcia jej ubezpieczeniami społecznymi. E. P. sama bowiem i we własnym imieniu złożyła dokumenty zgłoszeniowe płatnika składek i osoby ubezpieczonej.

Ponadto, apelujący zarzucił, iż Sąd nie rozpatrzył wszystkich istotnych okoliczności sprawy. Organ, przekazując akta sprawy, przedłożył dokument o prowadzonym postępowaniu przez Oddział w B. w zakresie ustalania obowiązku ubezpieczeń społecznych wnioskodawczynie z tytułu wykonywania umowy zlecenia na rzecz Urzędu Statystycznego w B. w okresie od 8.05.2002 r. do 31.07.2002 r., które to postępowanie zostało zawieszono z uwagi na zaskarżenie decyzji ustalającej obowiązek ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Co więcej, płatnik składek oświadczył, iż sama ubezpieczona wskazała, że prowadzi działalność gospodarczą, stąd dokonane zgłoszenie dotyczyło tylko do ubezpieczenia zdrowotnego.

Organ rentowy wywodził dalej, że zgodnie z twierdzeniem Sądu I instancji wnioskodawczynie nie spełniała warunków do objęcia jej obowiązkowym ubezpieczeniem z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, gdyż podejmując ją jako rolnik, podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy na podstawie art. 5a. Działalność gospodarcza nie byłaby tym samym obowiązkowym tytułem ubezpieczeń społecznych w rozumieniu odpowiednich przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Stąd, na podstawie ww. art. 6 ust 1 pkt 4 tej ustawy oraz mając na względzie przepis jej art. 9 ust. 2 wnioskodawczynie musiałyby podlegać obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywanych umów zlecenia (ubezpieczona z tytułu umów zlecenia zgłoszona była jeszcze w okresach: od 28.01.2000 r. do 30.12.2000 r., od 15.06.2004 r. do 30.04.2005 r.). Znamienne jest, zdaniem organu, że taki stan prawny prowadzi do sytuacji, iż wnioskodawczynie, zgodnie z art. 5 ust 1, art.7 ust 1 i art. ust 3 ustawy o ubezpieczeniu rolników w obowiązującym wówczas brzmieniu, nie mogłyby podlegać ubezpieczeniu jako rolnik. Z tytułu prowadzonej działalności winna zatem podlegać na podstawie ustawy o systemie ubezpieczeń. Jak wskazał pozwany, analogiczną sprawą zajmował się Sąd Najwyższy (sygn. akt nr I UK 373/10), zakończonej wyrokiem z dnia 4.04.2011 r.

Wskazane okoliczności dowodzą, zdaniem pozwanego, że wnioskodawczym przejawiała wolę podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w ramach powszechnego systemu ubezpieczeń.

W ocenie organu rentowego nie budzi też wątpliwości, że o toczącym się w niniejszej sprawie postępowaniu należało powiadomić P. Terenową KRUS w W.

w trybie określonym przez przepis art. 477¹¹ § 2 zd. 2 k.p.c. Niezawiadomienie przez Sąd Okręgowy w Toruniu Placówki KRUS w W. spowodowało, że w niniejszym postępowaniu nie uczestniczył podmiot właściwy ze względu

na podejmowanie rozstrzygnięć w przedmiocie podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, a więc kwestii mającej znaczenie kluczowe także przy rozstrzyganiu tego, czy w danym okresie wnioskodawczym podlegała z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej ubezpieczeniom społecznym.

W odpowiedzi na apelację ubezpieczona wniosła o oddalenie apelacji w całości.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie zasługuje na uwzględnienie. Nie zawiera bowiem zarzutów skutkujących koniecznością zmiany bądź uchylecia zaskarżonego wyroku.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie była kwestia zasadności decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. z dnia 3 września 2015 r., stwierdzającej, iż E. P. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od 15 marca 1999 r. do 30 czerwca 2006 r. i ustalającej, że podstawę wymiaru składek stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa niż 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale.

Analizując sporną kwestię Sąd Okręgowy przeprowadził stosowne postępowanie dowodowe, a w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c., nie popełnił też uchybień w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej, które mogłyby uzasadnić ingerencję w treść zaskarżonego orzeczenia.

Odnosząc się w tym miejscu do zarzutu naruszenia art. 477¹¹ § 2 zd. 2 k.p.c. poprzez brak powiadomienia Placówki Terenowej KRUS w W. – jako zainteresowanego - o toczącym się postępowaniu, Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (z upoważnienia którego Kierownik Placówki Terenowej KRUS w W. wydał decyzję w stosunku do ubezpieczonej) zgodnie z art. 476 § 4 pkt 3 k.p.c. in fine jest organem rentowym. Nie sposób przyjąć koncepcji, aby organ rentowy uczestniczył jako strona (zainteresowany) w postępowaniu toczącym się z odwołania ubezpieczonego od decyzji innego organu rentowego. Nie jest on bowiem stroną stosunku ubezpieczenia społecznego spornego w konkretnej sprawie zainicjowanej odwołaniem od decyzji danego organu rentowego.

Sąd Apelacyjny, aprobuując ustalenia faktyczne i rozważania prawne poczynione przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, przyjmuje je za własne, co oznacza, że nie zachodzi konieczność ich szczegółowego powtarzania (por. wyroki Sądu Najwyższego z 27.03.2012 r., III UK 75/11, LEX nr 1213419; z 14.05.2010 r., II CSK 545/09, LEX nr 602684; z 27.04.2010 r., II PK 312/09, LEX nr 602700; z 20.01.2010 r., II PK 178/09, LEX nr 577829; z 08.10.1998 r., I CKN 923/97, OSNC 1999 nr 3, poz. 60).

Stwierdzić jednak należy, że uszedł Sądu I instancji istotny fakt, który w zasadzie bezprzedmiotowymi czynił rozważania w przedmiocie wykładni i stosowania art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Sąd odwoławczy zwraca uwagę, że decyzją z dnia 31 lipca 2015 r. Prezes KRUS potwierdził podleganie ubezpieczonej od 31 marca 1994 r. ubezpieczeniu społecznemu rolników i opłacanie przez nią składek na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe, macierzyńskie i emerytalno-rentowe. Jak wynika z uzasadnienia decyzji, Prezes KRUS, wydając przedmiotową decyzję, miał na względzie fakt, że ubezpieczona prowadziła działalność gospodarczą, o której ZUS był poinformowany (k. 151 akt KRUS – koperta – k. 26 a.s.).

Decyzja Prezesa KRUS z dnia 31 lipca 2015 r. jest wiążąca dla Sądów orzekających

w niniejszej sprawie, co wynika z zasady trwałości decyzji administracyjnej (art. 15 i 16 k.p.a.) i zasady związania Sądu cywilnego ostateczną decyzją administracyjną (art. 2 § 3 k.p.c., art. 16 i 97 § 1 pkt 4 k.p.a., art. 10 i art. 7 Konstytucji RP). Powszechnie przyjmuje się zasadę uwzględniania przez sądy powszechne skutków prawnych orzeczeń organów administracyjnych. Zasada ta ma swoje źródło w prawnym rozgraniczeniu drogi sądowej i drogi administracyjnej, czego wyrazem są przepisy art. 2 § 3 i art. 177 § 1 pkt 3 procedury cywilnej oraz art. 16 i art. 97 § 1 pkt 4 procedury administracyjnej, a pod rządami Konstytucji RP z 1997 r. także w idei podziału władz (art. 10) oraz działania organów władzy publicznej na podstawie i w granicach prawa (art. 7).

W judykaturze sądów powszechnych oraz Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, iż ostateczne decyzje administracyjne właściwych organów wyrażają określony stan prawny i z tego względu, zgodnie z zasadą domniemania prawidłowości aktów administracyjnych oraz zasadą uwzględniania przez sądy powszechne skutków prawnych orzeczeń organów administracyjnych, która ma swoje źródło w prawnym rozgraniczeniu drogi sądowej i drogi administracyjnej, sąd ubezpieczeń społecznych jest związany ostateczną decyzją, od której nie wniesiono odwołania ani nie podważono jej skuteczności w inny prawem przewidziany sposób. Możliwość badania, a ściślej - kwestionowania decyzji administracyjnej wyłącznie w ograniczonym zakresie, w myśl wypracowanej w judykaturze Sądu Najwyższego koncepcji bezwzględnej nieważności (nieistnienia) decyzji administracyjnej, stanowi jedyne odstępstwo od zasady związania sądu cywilnego decyzją administracyjną. Poza tym sąd w postępowaniu cywilnym nie jest uprawniony do kwestionowania decyzji administracyjnej, w szczególności pod względem jej merytorycznej zasadności i jest nią związany także wówczas, gdy w ocenie sądu decyzja jest wadliwa. Wyjątek stanowią sytuacje, kiedy decyzja została wydana

przez organ niepowołany lub w zakresie przedmiotu orzeczenia bez jakiegokolwiek podstawy w obowiązującym prawie materialnym, względnie z oczywistym naruszeniem reguł postępowania administracyjnego. Jedynie w tych przypadkach – które nie mają miejsca

w rozpoznawanej sprawie w odniesieniu do ww. decyzji Prezesa KRUS – sąd nie jest związany decyzją administracyjną, ponieważ jest ona bezwzględnie nieważna (nieistniejąca prawnie) i - pomimo jej formalnego nieuchylenia - nie wywołuje skutków prawnych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2008 r. I UK 173/07, Legalis nr 125903; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 sierpnia 2016 r. I UK 307/15, Legalis nr 1522378; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 9 września 2016 r. III AUa 2112/15, Legalis nr 1522813).

Trwałość decyzji ostatecznych oznacza, że uchylenie lub zmiana takich decyzji, stwierdzenie ich nieważności oraz wznowienie postępowania może nastąpić tylko

w przypadkach przewidzianych w kodeksie postępowania administracyjnego lub w ustawach szczególnych. Powoduje ona, iż decyzje ostateczne nie mogą być zmieniane lub uchylane

w sposób dowolny, a jedynie w trybach nadzwyczajnych (...). Zasada trwałości oznacza przyjęcie domniemania legalności (prawidłowości) i mocy obowiązującej decyzji ostatecznych. W wyroku z dnia 17 kwietnia 2013 r. (III AUa 71/13, LEX nr 1306045) Sąd Apelacyjny w Rzeszowie trafnie wyjaśnił, że „choć przepisy k.p.c. nie zawierają wprost uregulowania dotyczącego związania sądu decyzją administracyjną, to jednak z uwagi

na funkcjonującą na gruncie prawa administracyjnego zasadę domniemania prawidłowości aktów administracyjnych oraz mając na względzie obowiązek respektowania wynikających

z ustawy kompetencji organów administracji do wydawania decyzji, muszą być one wiążące dla sądów powszechnych". Takie stanowisko zajął również Naczelny Sąd Administracyjny, który w wyroku z dnia 28 lutego 2012 r. (I OSK 1738/11, LEX nr 1136647) stwierdził,

że dopóki decyzja ostateczna „nie zostanie wyeliminowana z obrotu w sposób przewidziany prawem, będzie ona wywoływać skutek wiążący trwale podmioty i strony zainteresowane rozstrzygnięciem.

Mając na uwadze powyższe stwierdzić należy, że wobec istnienia w obrocie prawnym ostatecznej decyzji Prezes KRUS z dnia 31 lipca 2015 r. potwierdzającej podleganie ubezpieczonej od 31 marca 1994 r. ubezpieczeniu społecznemu rolników, brak jest podstaw do uznania za zasadną zaskarżonej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. z dnia 3 września 2015 r. Dopóki w obiegu prawnym istnieje ostateczna

i prawomocna decyzja, z której wynika podleganie ubezpieczonej od 31 marca 1994 r. ubezpieczeniu społecznemu rolników, dopóty - z uwagi na zasadę trwałości w czasie ostatecznej decyzji administracyjnej i domniemanie legalności tego aktu – sądy obowiązane są respektować wynikający z tej decyzji stan prawny.

Dlatego też, już tylko z wyjaśnionych powyżej względów, za prawidłową należy uznać zmianę przez Sąd I instancji zakwestionowanej decyzji ZUS z dnia 3 września 2015 r.

Niezależnie od powyższego, nawiązując do rozważań merytorycznych Sądu Okręgowego oraz zarzutów apelacji, Sąd odwoławczy wskazuje, że przychyła się

do ugruntowanego w judykaturze poglądu, zgodnie z którym regulacje zawarte w art. 5a ustawy z 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników dotyczą konstytucyjnie chronionego prawa podmiotowego do podlegania rolnika, dla którego działalność rolnicza stanowi podstawowe źródło utrzymania, tytułowi rolniczemu ubezpieczeniu społecznego. Tytuł ten nie powinien być pochopnie wygaszany w razie oczywiście niezawinionego niezłożenia przez rolnika oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia rolniczego albo zaświadczenia właściwego urzędu skarbowego o kwocie należnego podatku dochodowego za poprzedni rok kalendarzowy od przychodów z pozarolniczej działalności. Takie opóźnienie nie niweczy podstaw, celu ani uzasadnienia kontynuowania rolniczego ubezpieczenia społecznego

przez rolnika, który uzyskuje niewielkie przychody z działalności pozarolniczej. W każdym razie usunięcie rolnika z ubezpieczenia rolniczego nie powinno odbywać się przez użycie środków nieproporcjonalnych (...) (tak: Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 listopada 2014 r., I UK 117/14, LEX nr 1646019).

Co do zasady obowiązek ubezpieczeń społecznych wynikający z powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych, a uregulowany ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych, wyłącza obowiązek ubezpieczenia uregulowany w ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2015 r. poz. 704 jedn. tekst). Wynika to z art. 16 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Przepis ten reguluje pierwszeństwo powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych w stosunku do ubezpieczeń społecznych rolników. Wyjątek od tej zasady został uregulowany w art. 5a ustawy

o ubezpieczeniu społecznym rolników. Zgodnie z tym przepisem rolnik podejmujący działalność gospodarczą, w warunkach tam określonych, może wybrać tytuł ubezpieczenia. Przepis art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników był wielokrotnie nowelizowany.

W stanie prawnym obowiązującym od dnia 1 stycznia 1997 r. do dnia 2 maja 2004 r., stosownie do art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników rolnik lub domownik, który - podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy, nieprzerwanie

co najmniej 1 rok - podejmował pozarolniczą działalność gospodarczą, pozostawał w tym ubezpieczeniu, chyba że złożył Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych lub Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oświadczenie, że chce podlegać ubezpieczeniu z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej. Zatem w stanie prawnym obowiązującym do 2 maja 2004 r. rolnik podejmujący pozarolniczą działalność gospodarczą mógł nadal podlegać ubezpieczeniom społecznym rolników bez składania jakichkolwiek oświadczeń woli. Tak też było w rozpoznawanej sprawie.

Sytuacja zmieniła się po nowelizacji art. 5a ustawy przez art. 1 pkt 3 ustawy z dnia

2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 91, poz. 873). Od dnia 2 maja 2004 r. znowelizowany

art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników uzależnił możliwość wyboru rolniczego ubezpieczenia, w razie zbiegu z obowiązkiem ubezpieczenia społecznego z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, od spełnienia innych warunków. Przepis ten wykluczył możliwość pozostania w rolniczym ubezpieczeniu społecznym rolników, którzy prowadzili pozarolniczą działalność gospodarczą opodatkowaną na zasadach ogólnych. Natomiast rolnicy, którzy prowadzili pozarolniczą działalność gospodarczą opodatkowaną podatkiem ryczałtowym nie wyższym niż 2.528 zł, zamierzający nadal podlegać rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu, powinni byli - stosownie do przejściowego przepisu art. 5 ustawy zmieniającej - wykazać spełnianie nowych warunków. Mianowicie do dnia

30 września 2004 r. powinni przedstawić Kasie zaświadczenie właściwego urzędu skarbowego o opodatkowaniu prowadzonej działalności gospodarczej w 2003 r. podatkiem ryczałtowym. Niedostarczenie tego dokumentu powodowało wyłączenie z ubezpieczenia rolniczego z końcem trzeciego kwartału 2004 r., a to zgodnie z art. 5 ust. 3 powołanej wyżej ustawy zmieniającej z dnia 2 kwietnia 2004 r.

Odnosząc się do zaniechania złożenia przez ubezpieczoną oświadczenia woli wyrażającego zamiar pozostania w ubezpieczeniu rolniczym, tj. czynności określonych

(po nowelizacji) art. 5 ust. 1 ustawy zmieniającej z 2 kwietnia 2004 r., stwierdzić należy,

że generalnie zaniechania na skutek niewiedzy nie można uznawać za przejaw ignorancji rolnika wobec tytułu do podlegania konkretnemu ubezpieczeniu społecznemu, czy wynik niedbałości o własne sprawy. Jej przyczyny można upatrywać we wprowadzeniu nowych reguł postępowania przed organami rentowymi, które weszły w życie po jednodniowej vacationis legis, a przede wszystkim w tym, że o postanowieniach tej ustawy (...) Rolniczego (...) często nie informowała ubezpieczonych.

Jak wynika z analizy akt KRUS, ubezpieczona nie została poinformowana

przez KRUS o treści art. 5 ustawy nowelizującej z dnia 2 kwietnia 2004 r., zgodnie z którym rolnik lub domownik, prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą lub współpracujący przy prowadzeniu tej działalności, podlegający ubezpieczeniu społecznemu rolników w dniu wejścia w życie ustawy, jest zobowiązany, w terminie do dnia 30 września 2004 r. udokumentować Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, w jakiej formie jest opodatkowana prowadzona przez niego pozarolnicza działalność gospodarcza lub działalność, przy której jest osobą współpracującą, a w przypadku prowadzenia działalności w 2003 r., udokumentować także wysokość należnego podatku za ten rok.

Sąd odwoławczy stwierdza przy tym, że KRUS miał wiedzę o prowadzeniu

przez ubezpieczoną działalności gospodarczej, co potwierdza treść notatki służbowej z dnia 25 września 2003 r. (k. 56 akt KRUS). Niesporne jest, że o prowadzeniu przez E. P. działalności gospodarczej pozwany Zakład Ubezpieczeń Społeczny informowany był kilkakrotnie.

Ze względu na konieczną aktywność ubezpieczonych zamierzających pozostać

w ubezpieczeniu rolniczym według nowych zasad, obowiązek przewidziany w art. 62 ust. 1 pkt 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników wymagał wypełnienia. W przepisie tym na Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego nałożony został nowy obowiązek "informowania ubezpieczonych w sprawach dotyczących objęcia ubezpieczeniem oraz składek na to ubezpieczenie". Ustanowienie obowiązku informacyjnego, równoczesne

ze zmianą zasad ubezpieczenia polegającą na wprowadzaniu racjonalnego, szczelnego mechanizmu podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników przez osoby, dla których działalność rolnicza nie stanowi głównego źródła utrzymania, jasno wskazuje,

że ubezpieczonym powinna być po dniu 2 maja 2004 r. udzielona informacja o treści art. 5 ustawy z 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Obowiązek informowania ubezpieczonych rolników w tym przedmiocie mieścił się w pojęciu "spraw dotyczących objęcia ubezpieczeniem". Chodzi o obowiązek informacyjny wprowadzony do istniejącego między Kasą a rolnikami stosunku ubezpieczenia społecznego, spełniający standard traktowania pozostających w ubezpieczeniu rolników zgodnie z zasadą zaufania obywateli do Państwa i stanowionego przez nie prawa (art. 2 Konstytucji;

por. orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z 8 grudnia 1992 r., K 3/92, OTK 1992 nr 2,

poz. 26) - w aktach sprawy brak jest dokumentu potwierdzającego poinformowanie ubezpieczonej o takim obowiązku (wyrok Sąd Najwyższego z 27 listopada 2012 r., I UK 269/12, OSNP 2013 nr 19-20, poz. 240). W tym stanie rzeczy należy odwołać się do wyroku Sądu Najwyższego z 27 listopada 2012 r., I UK 269/12 (OSNP 2013 nr 19-20, poz. 240) w którym przyjęto, że "niezłożenie przez rolnika prowadzącego w dniu 2 maja 2004 r. działalność pozarolniczą oświadczenia wyrażającego wolę pozostania w ubezpieczeniu rolniczym nie powodowało ustania obowiązkowego ubezpieczenia rolniczego, jeżeli Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego nie skierowała do niego informacji o znaczeniu prawnym terminu wyznaczonego na dzień 30 września 2004 r. i o koniecznych czynnościach wymaganych do pozostania w ubezpieczeniu rolniczym po dniu 1 października 2004 r. (art. 5 ustawy z dnia 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz o zmianie niektórych innych ustaw, Dz. U. Nr 91, poz.

873 ze zm. w związku z art. 5a ust. 1 i 3 oraz art. 62 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, jednolity tekst: Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.)". Uwzględniając wszystkie okoliczności, w tym także to, że niedokonanie wyboru ubezpieczenia i niezłożenie dokumentów, czyli zachowanie się niezgodnie z art. 5 ust. 1 i 3 ustawy zmieniającej z dnia 2 kwietnia 2004 r., było sprzeczne z wolą pozostania w ubezpieczeniu rolniczym i sprzeciwiało się działaniu rolników prowadzących działalność gospodarczą w ochronie własnych interesów, nie jest wykluczone stwierdzenie, że subiektywną przyczyną nieudokumentowania stanu faktycznego przez rolnika był brak świadomości co do zasadniczych zmian reguł ubezpieczenia obowiązujących od 2 maja 2004 r. Niewiedza o konieczności podjęcia czynności określonych w art. 5 ustawy zmieniającej z dnia 2 kwietnia 2004 r., nie została podważona przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, a co więcej – Prezes KRUS w dniu 31 lipca 2015 r. – o czym była już wyżej mowa – wydał decyzję potwierdzającą podleganie ubezpieczonej od 31 marca 1994 r. ubezpieczeniu społecznemu rolników (por. cyt. wyrok SN z dnia 13 listopada 2014 r., I UK 117/14). Na marginesie wskazać można, że w przytoczonym orzeczeniu Sąd Najwyższy opowiedział się za możliwością złożenia oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia społecznego rolników przez działania konkludentne, co niewątpliwie w niniejszej sprawie miało miejsce wobec nieprzerwanego opłacania przez ubezpieczoną składek na to ubezpieczenie, przyjmowania ich przez KRUS oraz traktowania E. P. przez KRUS jako rolnika, co wynika z analizy akt KRUS. Ubezpieczona w spornym okresie nie opłacała składek na ubezpieczenia społeczne ani nie składała dokumentów rozliczeniowych. Opłacała natomiast składki na ubezpieczenie społeczne rolników.

Sąd Apelacyjny zwraca też uwagę na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2016 r. (I UK 386/15, LEX nr 2169474), w którym podkreślono, że istnieją podstawy do przyjęcia pozajęzykowych reguł interpretacji prawa materialnego (art. 5a ustawy z 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników). Punktem wyjścia jest stwierdzenie, że przystąpienie do określonego systemu ubezpieczenia społecznego (w tym wypadku rolniczego) i ochrona ryzyk ubezpieczeniowych w danym reżimie nie może być dowolnie usuwana przez organy rentowe po wielu latach ubezpieczenia, skoro działalność rolnicza osoby fizycznej, przez cały okres aktywności zawodowej, stanowiła jej główne źródło dochodów, a do przekroczenia zasad pozwalających na pozostanie w ubezpieczeniu społecznym rolników doszło bez winy tej osoby. Rygor ustania z mocy prawa rolniczego tytułu ubezpieczeń społecznych, po wielu latach opłacania składek, na zasadach i wymogach określonych przez zmodyfikowane warunki art. 5a ustawy o u.s.r., może prowadzić do zastosowania nieproporcjonalnie drastycznej sankcji w zestawieniu z niezawinionym uchybieniem skarżącej. W stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy (podobnym do stanu faktycznego niniejszej sprawy) Sąd Najwyższy uznał, iż ubezpieczona mogła w dobrej wierze być przekonana, że raz uzyskane uprawnienie do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników w zbiegu z działalnością, nie zostanie przerwane przez podjęcie pracy zarobkowej. W takim przekonaniu mogły utwierdzić ją kolejne decyzje organu rentowego aprobujące podleganie ubezpieczeniu społecznemu. W ten sposób pojawia się zagadnienie związane z ochroną zaufania jednostki do państwa i stanowionego przez nie prawa, zwana także zasadą lojalności państwa względem obywateli, która ściśle wiąże się z bezpieczeństwem prawnym jednostki (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 lutego 2012 r., K 5/11, LEX nr 1112548). Zamyka się ona w stwierdzeniu, że prawo nie może być pułapką dla obywatela, co oznacza kierowanie swych spraw w zaufaniu, iż nie naraża się na prawne skutki, których nie mógł przewidzieć w momencie podejmowania decyzji i działań oraz w przekonaniu, iż jego działania podejmowane zgodnie z obowiązującym prawem będą także w przyszłości uznawane przez porządek prawny. Trybunał zauważył też, że nie może być tak, iż organ, po upływie kilku czy kilkunastu lat, w reakcji na stwierdzone nieprawidłowości w procesie ustalania prawa do świadczeń uzyskuje "doraźny instrument" umożliwiający weryfikację warunków ubezpieczenia. "Pułapka prawna" polega na tym, że obywatel, opierając się na dokonanej przez organ władzy publicznej ocenie przesłanek nabycia prawa i działając w zaufaniu do dokonanej oceny, podejmuje istotne decyzje życiowe, a następnie - gdy okaże się, że decyzje organu były błędne - ponosi wszelkie konsekwencje tych błędów. Dzieje się tak również wtedy, gdy obywatel swym zachowaniem w żadnej mierze nie przyczynił się

do sformułowania błędnych ocen, a wręcz przeciwnie - dochowując należytej staranności - podejmował działania w zaufaniu do organu i wydawanych przez niego decyzji.

Nadto, ocena prawa podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników w zbiegu z pozarolniczą działalnością gospodarczą nie powinna pomijać zasady proporcjonalności, o której mowa w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, art. 1 Protokołu Nr 1, sporządzonej dnia 4 listopada 1950 r. w Rzymie (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.).

Jeśli chodzi o zarzuty apelacji związane z wykonywaniem przez ubezpieczoną umów zlecenia, zauważyć jedynie należy, że zakres niniejszej sprawy wyznacza zaskarżona decyzja pozwanego, a ta dotyczy podlegania obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Nadto, jak już wyjaśniono na wstępie - z uwagi na fakt, że decyzja Prezesa KRUS z dnia 31 lipca 2015 r. jest ostateczna i prawomocna, niniejsze postępowanie nie toczy się na skutek odwołania od tejże decyzji - nie podlegają merytorycznemu rozpoznaniu skierowane przeciwko niej zarzuty.

W tym stanie rzeczy, nie znajdując podstaw do uwzględnienia apelacji pozwanego, Sąd Apelacyjny apelację oddalił na podstawie art. 385 k.p.c., jak w sentencji wyroku.

SSA Bożena Grubba SSA Jerzy Andrzejewski SSA Aleksandra Urban